

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Naschrift bij Bewijslast van S. Wiegersma.

van Eemeren, F.H.; Grootendorst, R.

Published in:
Onze Taal

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Eemeren, F. H., & Grootendorst, R. (1992). Naschrift bij Bewijslast van S. Wiegersma. *Onze Taal*, 61(7/8), 157.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

ders over, getuige zijn niet erg vleeiende opmerking dat een 'gewone' vertaler, als hij ergens niet uitkomt, 'al snel geneigd is letterlijk te vertalen en dus technisch onzin te produceren'. Die mensen, mijnheer Vos, zijn geen 'gewone' vertalers. Dat zijn helemaal geen vertalers! Dat zijn mensen die denken dat ze vertaler zijn. Zij benadelen met hun prutswerk hun opdrachtgever en schaden het imago van het vertalersvak.

■ BEWIJSLAST

Prof. dr. S. Wiegiersma - Voorthuizen

De artikelenreeks over drogredenen van Van Eemeren en Grootendorst bevat veel aardige voorbeelden, maar in hun vijfde aflevering (Onze Taal, nummer 4) glijden zij helaas uit over een door henzelf neergelegde bananeschil.

De vraag op wie de bewijslast rust, komt ook in het wetenschapsbedrijf vaak aan de orde. Daar heeft men voor dit doel dan ook duidelijke regels ontwikkeld. De hoofdregel luidt: in eerste instantie hoeft men niet te bewijzen dat iets niet werkt of niet bestaat, niet mogelijk is, niet de oorzaak of het gevolg is of dat het toevallig zo is.

Deze gedragslijn wordt uitgedrukt in de *nulhypothese*, die in feite zegt dat er niets bijzonders aan de hand is. Degene die iets stelt wat daarmee in strijd is, moet proberen de nulhypothese te weerleggen. Op hem rust de bewijslast. In empirisch onderzoek betekent dit gewoonlijk dat men moet trachten aan te tonen dat de kans dat door het optreden van toevallige invloeden een gevonden uitkomst toch te rijmen valt met de nulhypothese, kleiner is dan een te voren overeengekomen waarde (bijvoorbeeld 5% of 1% of 0,1%). Hoe kleiner deze kans, hoe groter de waarschijnlijkheid dat men te maken heeft met een echt bestaand fenomeen.

De bewijslast komt pas omgekeerd te liggen als dat onderzoek een kritische toetsing heeft doorstaan en het liefst ook nog is bevestigd door een onafhankelijk uitgevoerde herhaling, zodat er een aanzienlijke kans is dat de bewering waar is. Dan rust op degene die nog twijfelt de last om die twijfel waar te maken. Daarbij gelden dan allerlei aanvullende regels. Eén daarvan is: een bewijs dat gebaseerd is op autoriteit ('Ik heb het zelf waargenomen', 'velen zijn met mij van mening' e.d.) mag niet worden aanvaard. Dat zeggen de

schrijvers aan het slot van hun artikel zelf ook.

Maar: het is geheel legitiem om een onbewezen stelling te poneren, als men er maar aan toevoegt dat een bewijs ontbreekt. Men mag dan zelfs gerust erbij zeggen dat men zelf niet van plan is die bewering te gaan bewijzen. Zo'n onbewezen stelling hoeft niet weerlegd te worden, maar kan wel degelijk juist zijn.

In dit licht wil ik de gevallen bezien die de schrijvers noemen. Het eerste voorbeeld (geld voor kraakacties zou in een zeker geval afkomstig zijn van bankovervallen) sluit aan bij de laatste opmerking. De nulhypothese is in dit geval dat de actievoerders geen bankrovers zijn. Wie een andere mening is toegedaan, moet dat bewijzen. Tot zover ben ik het met de schrijvers eens. Maar degene die de bewering doet (Geertsema), noemt het zelf een veronderstelling die hij niet kan of wil bewijzen. Hij verlangt dus niet dat anderen het tegendeel bewijzen en men hoeft hem niet te geloven.

In feite stak Geertsema, door te erkennen dat hij geen bewijs kon leveren, gunstig af bij bijvoorbeeld de veelgeciteerde 'Club van Rome', die ook met autoritair gezag stellingen poneerde waarvan later bleek dat zij op aanvechtbare computermodellen gebaseerd waren.

Het tweede voorbeeld (Jan Blokker beweert dat Lubbers een bankrover is, en legt de bewijslast bij degene die beweert dat dat niet zo is) is inderdaad een goede illustratie van het ten onrechte omkeren van de bewijslast. De nulhypothese zou hier zijn dat Lubbers het niet heeft gedaan en dat hoeft Lubbers niet te bewijzen. De bewijslast rust bij degene die het tegendeel beweert.

In het derde voorbeeld is wezenlijk hetzelfde aan de hand: Kok wordt tijdens een interview geconfronteerd met de kritiek dat PvdA-ministers niet creatief zijn; hij ontkent dit, maar weigert zijn standpunt te beargumenteren, omdat de bewijslast volgens hem ligt bij degene die de kritiek heeft geuit. Kok is hier eveneens bezig de bewijslast te ontduiken. De nulhypothese is hier niet dat ministers creatief zijn tenzij het tegendeel is bewezen. Ook een minister moet zich waarmaken, en de nulhypothese (dat is niet als onaardige woordspeling bedoeld!) is dat zij niet-creatief zijn tot het tegendeel is gebleken. Wanneer Kok zegt 'Als iemand met modder in de rondte gooit, moet ik dan gaan

bewijzen dat Hans Alders wel degelijk creatief is? Kom nou.' dan heeft hij het mis. Het spijt me voor de heer Kok en de schrijvers, maar dat moet hij inderdaad bewijzen.

Naschrift

F.H. van Eemeren & R. Grootendorst

De heer Wiegiersma geeft een interessante aanvulling op ons stukje. Wij betwijfelen echter of toepassing van de nulhypothese in discussies buiten de (empirische) wetenschap altijd tot een duidelijk en bevredigend resultaat zal leiden.

Met de nulhypothese komt Wiegiersma bij het Blokker-voorbeeld tot dezelfde slotsom als wij. Ook over het Geertsema-voorbeeld zijn we het eens, behalve dan dat Wiegiersma niet zo zwaar tilt aan Geertsema's weigering om met bewijzen te komen voor zijn bewering dat de kraakacties gefinancierd zijn uit de opbrengst van bankovervallen. Wiegiersma voert ter verdediging van Geertsema aan dat deze zelf toegeeft dat hij dit niet kan bewijzen. Bovendien is niemand verplicht Geertsema te geloven, aldus Wiegiersma. Strikt genomen is dat natuurlijk waar, maar ook een beetje naïef, want ondertussen suggereert Geertsema wel degelijk dat krakers criminelen zijn, en dat is een ernstige beschuldiging, die alleen met goede redenen behoort te worden geuit.

Over het Kok-voorbeeld zijn Wiegiersma en wij het echt oneens. Op grond van de nulhypothese vindt Wiegiersma dat Kok moet bewijzen dat de PvdA-ministers creatief zijn. De nulhypothese is volgens Wiegiersma dat 'zij niet-creatief zijn tot het tegendeel is gebleken'. Maar waarom zou de nulhypothese eigenlijk niet zijn dat de PvdA-ministers (of politici in het algemeen of mensen in het algemeen) creatief zijn tot het tegendeel is gebleken? Wiegiersma's keuze doet willekeurig zo niet partijdig aan.

Wij houden daarom liever vast aan de regel 'Wie beweert, moet bewijzen'. In het Kok-voorbeeld zijn dat de critici die het standpunt naar voren hebben gebracht dat de PvdA-ministers niet creatief zijn. Zij hebben de bewijslast voor dit standpunt. Dat is niet jammer voor hen of voor Wiegiersma en ook niet leuk voor Kok of voor ons, maar de consequentie van een duidelijke en nuttige discussieregel.

<